

Sygn. akt III AUa 1031/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Gabriela Pietrzyk - Cyrbus (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Antonina Grymel
Protokolant	Dawid Krasowski

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. R. (M. R.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o emeryturę pomostową

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

z dnia 12 kwietnia 2017 r. sygn. akt IV U 35/17

oddala apelację.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1031/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 27 września 2016r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił przyznania ubezpieczonemu M. R. prawa do emerytury pomostowej, bowiem nie udowodnił on 15-letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze oraz po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych. ZUS wskazał, iż ubezpieczony nie spełnia również warunków do emerytury pomostowej

na podstawie art. 4 w związku z art. 49 ustawy, ponieważ na dzień 1 stycznia 2009r. nie udowodnił czasookresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy, wynoszącego co najmniej 15 lat.

M. R. w odwołaniu od decyzji domagał się jej zmiany i przyznania prawa do emerytury pomostowej w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania, wywodząc, jak w zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2017r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu prawo do emerytury pomostowej, poczynając od 1 sierpnia 2016r.

Sąd I instancji, w oparciu o akta osobowe ubezpieczonego, Z. K. i Z. L., zeznania świadka Z. L. oraz wyjaśnienia ubezpieczonego, ustalił, iż M. R., urodzony (...), wniosek o emeryturę pomostową zgłosił w dniu 22 sierpnia 2016r., nie pozostaje

w stosunku pracy, a po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony udowodnił ponad 25-letni okres składkowy

i nieskładkowy. Bezspornie ubezpieczony przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS w wymiarze 11 lat, 5 miesięcy i 26 dni, na które składały się: okres zatrudnienia od 27 listopada 1979r. do 31 grudnia 1982r. w Zakładzie Energetycznym w Z. - Rejon Energetyczny w K. na stanowisku elektromontera linii napowietrznych - dyżurnego (...) oraz od 1 sierpnia 1986r. do 1 stycznia 1995r. w (...) S.A. Oddział Centrala w K. na stanowiskach elektromontera urządzeń rozdzielczych i stacyjnych, mistrza Stacji Energetycznej K., dyspozytora Rejonowej Dyspozycji Ruchu. Ubezpieczony w okresie od 3 stycznia 1983r. do 31 lipca 1986r. był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Zakładzie (...)

na stanowisku elektromontera pogotowia elektroenergetycznego - dyżurnego (...). Praca ubezpieczonego polegała na obsłudze teleinformacyjnych systemów informacyjnych, sterowaniem przesyłanej energii elektrycznej, energetycznej, usuwaniu awarii tego systemu, pilnowaniu, dozorowaniu przesyłanej energii, ciągłości tego zasilania. Ubezpieczony sterował generatorami, czyli blokami energetycznymi, wydawał dyspozycje co do większej mocy przepływu i dopływu energii do odbiorcy. Od decyzji dyspozytora zależało bezpieczeństwo ludzi i jego błędna decyzja mogła zakończyć się poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego. W identyczny sposób ubezpieczony wykonywał pracę również w Zakładzie Energetycznym

w Z. - Rejon Energetyczny w K. od 27 listopada 1979r. do 31 grudnia 1982r. oraz w (...) S.A. Oddział Centrala w K. od 1 sierpnia 1986r. do 1 stycznia 1995r., niezależnie od nazwy zajmowanego stanowiska.

W rozważaniach prawnych Sąd Okręgowy przywołał treść art. 4 ust. 1 ustawy

z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. z 2017r., poz. 664), zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej, z uwzględnieniem art. 5-12, przysługuje pracownikowi, który spełnia łącznie następujące warunki:

1. urodził się po dniu 31 grudnia 1948r.;
2. ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze wynoszący co najmniej 15 lat;
3. osiągnął wiek wynoszący co najmniej 55 lat dla kobiet i co najmniej 60 lat dla mężczyzn;
4. ma okres składkowy i nieskładkowy, ustalony na zasadach określonych w art. 5-9 i art. 11 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn;

5. przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS;
6. po dniu 31 grudnia 2008r. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
7. nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Sąd I instancji zauważył, iż ubezpieczony nie spełnia warunków do uzyskania prawa do emerytury pomostowej w trybie art. 4 ustawy, bowiem po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd Okręgowy przywołał nadto treść art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym prawo do emerytury pomostowej przysługuje osobie, która:

1. po dniu 31 grudnia 2008r. nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3;
2. spełnia warunki określone w art. 4 pkt 1-5 i 7 i art. 5-12;
3. w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany w przepisach, o których mowa w pkt 2, okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3.

Sąd I instancji podniósł, iż odwołujący niewątpliwie spełnia warunki określone w art. 49 pkt 1 ustawy, wykazał również spełnienie przesłanek określonych w art. 4 pkt 1, 3-5 i 7 ustawy, bowiem urodził się po dniu 31 grudnia 1948r., osiągnął wiek 60 lat, legitymuje się ponad 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym, przed dniem 1 stycznia 1999r. wykonywał prace w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz nastąpiło z nim rozwiązanie stosunku pracy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, konieczne było natomiast ustalenie, czy ubezpieczony posiada na dzień 1 stycznia 2009r. co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 3 ustawy o emeryturach pomostowych. Wyjaśnił przy tym, iż określenie „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3” zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych, oznacza okres pracy wskazany w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Osoba ubiegająca się o emeryturę pomostową, która nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze po 1 stycznia 2009r. i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do tej emerytury jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy można kwalifikować jako pracę w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów, tj. art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2012r., sygn. I UK 164/12, Lex nr 1284720; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012r., sygn. II UK 164/11, OSNP 2013/5-6/62).

Wedle art. 3 ust. 1 powołanej ustawy, prace w szczególnych warunkach to prace związane z czynnikami ryzyka, które z wiekiem mogą z dużym prawdopodobieństwem spowodować trwałe uszkodzenie zdrowia, wykonywane w szczególnych warunkach środowiska pracy, determinowanych siłami natury

lub procesami technologicznymi, które mimo zastosowania środków profilaktyki technicznej, organizacyjnej i medycznej, stawiają przed pracownikami wymagania przekraczające poziom ich możliwości, ograniczony w wyniku procesu starzenia się jeszcze przed osiągnięciem wieku emerytalnego, w stopniu utrudniającym ich pracę na dotychczasowym stanowisku; wykaz prac w szczególnych warunkach określa załącznik nr 1 do ustawy.

Zgodnie z art. 3 ust. 3 tej ustawy, prace o szczególnym charakterze, to prace wymagające szczególnej odpowiedzialności oraz szczególnej sprawności psychofizycznej, których możliwość należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, zmniejsza się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanego z procesem starzenia się; wykaz prac o szczególnym charakterze określa załącznik nr 2 do ustawy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, nie może powodować nieuwzględnienia żądania ubezpieczonego nieprzedłożenie przez niego zaświadczeń wydanych przez pracodawców w trybie art. 51 ustawy o emeryturach pomostowych. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem w postępowaniu przed sądami pracy i ubezpieczeń społecznych, okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokości mogą być udowodniane wszelkimi środkami dowodowymi, przewidzianymi

w Kodeksie postępowania cywilnego, w tym dowodami z zeznań świadków (por. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 kwietnia 2009r., sygn. I UK 316/08, Lex nr 707858).

Przeprowadzone postępowanie dowodowe potwierdziło, iż w czasie zatrudnienia w Zakładzie (...)

od 3 stycznia 1983r. do 31 lipca 1986r. (3 lata, 6 miesięcy i 29 dni) ubezpieczony

w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace w szczególnym charakterze,

tj. prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, jak również prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną. Te rodzaje prac wymienione są pod pkt 14 i 16 załącznika nr 2 do ustawy o emerytach pomostowych. W celu przesądzenia, że pracownik wykonuje prace o szczególnym charakterze, konieczne jest ustalenie, że pracownik ten bezpośrednio steruje procesami technicznymi

lub technologicznym, po drugie, że procesy te mogą spowodować awarię techniczną lub przemysłową i po trzecie, że awaria może spowodować poważne skutki

dla bezpieczeństwa publicznego. Należy określić związek przyczynowo-skutkowy pomiędzy działaniem człowieka na określonym stanowisku pracy, mającym cechy bezpośredniego sterownia (kierowania, oddziaływania, wpływania), a określonym sprecyzowanym procesem technicznym (technologicznym), na który pracownik ma bezpośredni wpływ, a który to proces w sensie obiektywnym (teoretycznym) może spowodować awarię techniczną (technologiczną) o takim stopniu, że może ona spowodować (poważne) skutki dla bezpieczeństwa publicznego. Skutki awarii muszą zagrażać zakłóceniem normalnego toku życia społecznego, zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi albo powodować możliwość powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Dla oceny skutków zagrożenia ("poważne") należy przyjmować maksymalne możliwości wystąpienia skutków. Chodzi zatem o możliwość powstania awarii technicznej (przemysłowej), która może być ograniczona do jednego urządzenia, ale jego skutki muszą powodować niebezpieczeństwa w większym zakresie,

niż ograniczone do jednego stanowiska pracy (por. wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Bydgoszczy z dnia 21 października 2010r., sygn. II SA/Bd 846/10, Lex nr 656459).

Sąd Okręgowy powołał się na przeprowadzone postępowanie dowodowe,

które wykazało, że ubezpieczony na zajmowanym stanowisku elektromontera pogotowia elektroenergetycznego - dyżurnego (...) wykonywał prace polegające

na bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi związanymi z przesyłaniem energii elektrycznej do odbiorców, w tym do takich obiektów, jak szpitale, wojsko, policja, wodociągi. W aktach osobowych ubezpieczonego znajduje się zakres obowiązków na wskazanym wyżej stanowisku, z którego wynika, że do jego zadań należało operatywne kierowanie pracą urządzeń elektrycznych RE W., likwidacja awarii na sieci, zapewnienie bezawaryjnej pracy układu elektroenergetycznego zakładu, zapewnienie odbiorcom ciągłej dostawy energii elektrycznej o właściwych

parametrach przez utrzymanie właściwych parametrów poziomów w poszczególnych punktach sieci, bieżące kontrolowanie poziomów napięć w sieci, nadzorowanie postępowania personelu ruchowego przy likwidacji awarii urządzeń. Zgodnie z tym dokumentem, do uprawnień ubezpieczonego na zajmowanym stanowisku należało m.in.: wydawanie poleceń przeprowadzenia operacji ruchowych; udzielanie zezwoleń na odstawienie z ruchu urządzeń - podczas swojej zmiany przejmuje odpowiedzialność za przerwy u odbiorców; wydawanie poleceń brygadam na likwidację awarii i przełączeń ruchowych; wydawanie poleceń na zmianę nastawień zabezpieczeń w zakresie pola sprzęgła, urządzeń automatyki przy przeprowadzonych operacjach ruchowych w sieci Rejonu. Uściśleniem treści tej dokumentacji są zeznania świadka Z. L., który pracował w tym samym okresie na identycznie określonym stanowisku i wykonywał taką samą pracę, co potwierdza zakres obowiązków znajdujący się w aktach osobowych tego świadka. Biorąc pod uwagę całość materiału dowodowego, nie ulega wątpliwości, że ubezpieczony faktycznie wykonywał pracę określoną w punkcie 14 załącznika nr 2 i tak to określił także pracodawca w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych z dnia 20 lipca 2015r. Pracodawca ten jednak bardzo literalnie podszedł do zajmowanego przez ubezpieczonego łączonego stanowiska odrębnie określając podstawę wykonywania pracy w warunkach szczególnych na stanowisku elektromontera pogotowia elektroenergetycznego, której to pracy w jej naturalnym znaczeniu ubezpieczony nie wykonywał, o czym świadczy przede wszystkim zakres obowiązków. Przeprowadzone postępowanie dowodowe potwierdza, że ubezpieczony bezpośrednio sterował procesami technicznymi, które mogły spowodować awarię techniczną lub przemysłową o poważnych skutkach dla bezpieczeństwa publicznego. Nie trzeba bowiem dużej wyobraźni, aby stwierdzić, że osoba która steruje działaniem urządzeń punktów zasilania dla całego miasta, w tym dla szpitali, wodociągów, wojska, policji w razie błędnych decyzji, działań lub zaniechań i pozbawienia tych odbiorców energii elektrycznej mogła zagrażać zakłóceniem normalnego toku życia społecznego, zagrażać życiu lub zdrowiu ludzi. Jednocześnie z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika, że ubezpieczony wykonywał prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną, tj. pracą generatorów.

Jednocześnie Sąd I instancji wskazał, iż z przepisów ustawy nie wynika, aby nie było możliwe zakwalifikowanie jako pracy w szczególnym charakterze pracy wykonywanej w załączniku nr 2 w różnych punktach, jeśli łącznie praca w takich warunkach jest wykonywana w pełnym wymiarze czasu pracy. Przy czym, należy wskazać, iż w warunkach niniejszej sprawy faktycznie praca przy generatorach była również pracą przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.

Po dodaniu spornego okresu do okresów uznanych wcześniej przez organ rentowy, ubezpieczony wykazał 15 lat i 25 dni okres pracy w szczególnych warunkach i spełnia również pozostałe warunki konieczne do przyznania emerytury pomostowej, stąd Sąd Okręgowy orzekł, jak w sentencji, w oparciu o powołane przepisy oraz art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Apelację od wyroku wniósł organ rentowy.

Organ rentowy zaskarżył wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie:

- przepisów prawa procesowego, tj. dokonanie ustaleń sprzecznych z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym, a to, że ubezpieczony w okresie od 3 stycznia 1983r. do 31 lipca 1986r., stale i w pełnym wymiarze czasu pracy był zatrudniony w szczególnym charakterze, a w konsekwencji
- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 49 w związku z art. 4 pkt 2 ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2017r. poz. 664), poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyznanie

ubezpieczonemu prawa do emerytury pomostowej, w sytuacji niespełnienia przesłanek wymaganych do przyznania prawa do tego świadczenia, tj. niewykazania okresu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wynoszącego co najmniej 15 lat.

Wskazując na podane zarzuty apelacji, organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania oraz zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska apelujący podniósł, iż nie sposób przyjąć, by ubezpieczony wykonywał pracę wymienioną w poz. 14 i w poz. 16 wykazu prac stanowiących załącznik nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego, zmierzająca do wzruszenia zaskarżonego wyroku, nie zasługuje na uwzględnienie.

Wnioski, jakie z zebranego materiału dowodowego wyciągnął Sąd Okręgowy, są w pełni zgodne z obowiązującym stanem prawnym, a Sąd Apelacyjny je podziela. Nie budzi wątpliwości Sądu Apelacyjnego zarówno trafność rozstrzygnięcia, jak i rozważania przedstawione na jego uzasadnienie.

Należy tu wskazać, iż Sąd Apelacyjny aprobuje stanowisko Sądu Najwyższego, zawarte w postanowieniu z dnia 22 kwietnia 1997r., wydanym do sprawy II UKN 61/97, zam. OSNP 1998/3/104, zgodnie z którym, jeżeli uzasadnienie orzeczenia pierwszoinstancyjnego, sporządzonego zgodnie z wymaganiami art. 328 § 2 k.p.c., spotyka się z pełną akceptacją sądu drugiej instancji, to wystarczy, że da on temu wyraz w treści uzasadnienia swego orzeczenia, bez powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych i wnioskowań prawniczych zawartych w motywach zaskarżonego orzeczenia.

Odnosząc się w sposób bezpośredni do zarzutów apelacji, należy wskazać, iż przyjęcie przez Sąd Okręgowy wykonywania w spornym okresie (podobnie, jak w okresach uznanych przez organ rentowy) przez ubezpieczonego pracy opisanej w załączniku nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych pod poz. 14 i poz. 16 nie stanowi samo w sobie sprzeczności. Należy bowiem zauważyć, iż prace opisane pod poz. 14, to prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego, podczas gdy poz. 16 wskazuje na prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną lub ciepłą. Sterowanie procesami technicznymi może odnosić się zatem do każdej działalności gospodarczej człowieka, która wykorzystuje działanie sił przyrody, natomiast sterowanie blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną lub ciepłą ma znaczenie węższe w tym sensie, że odnosi się wyłącznie do uczestniczenia w procesie produkcji ograniczonej do wytwarzania takiej właśnie energii. Wreszcie należy zauważyć, iż organ rentowy nie znalazł sprzeczności w kwalifikacji pracy ubezpieczonego do zatrudnienia w warunkach pozwalających na jej przyporządkowanie do załącznika nr 2 w odniesieniu choćby do zatrudnienia w Zakładzie (...) w Z. w okresie od 27 listopada 1979r. do 31 grudnia 1982r., gdzie również opisywano jego pracę jako elektromontera-dyżurnego (...) oraz dyżurnego inżyniera ruchu. Istotnym jest okoliczność, iż w całym okresie zatrudnienia ubezpieczony stale wykonywał jednorodny rodzaj obowiązków zawodowych.

Spełnienie przez ubezpieczonego wszystkich warunków wymaganych przepisami ustawy o emeryturach pomostowych musiało skutkować przyjęciem, iż posiada on prawo do uzyskania tego świadczenia.

W tej sytuacji należy stwierdzić, iż Sąd I instancji wydał prawidłowe orzeczenie.

Uwzględniając powyższe uwagi, Sąd Apelacyjny nie znalazł żadnych podstaw prawnych do zmiany zaskarżonego orzeczenia i po myśli art. 385 k.p.c. orzekł o oddaleniu apelacji, uznając ją za bezzasadną.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA G.Pietrzyk-Cyrbus /-/SSA A.Grymel

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR